

MUSEU EPISCOPAL DE VIC

JOSEP M. TRULLÉN I THOMÀS
Conservador del MEV

Museu Episcopal de Vic (Episcopal Museum of Vic)

El dia 18 de maig de l'any 2002, dia internacional dels museus, es va inaugurar el nou edifici del Museu Episcopal de Vic obra dels arquitectes Federico Correa i Alfonso Milà. L'article exposa els criteris ideològics més significatius a partir dels quals es va elaborar el nou projecte museològic i museogràfic.

Paraules clau: museologia, art romànic, art gòtic, art religiós.

On 18 May, 2002, international museum day, the new building of the Museu Episcopal de Vic, the work of architects Federico Correa and Alfonso Milà, was inaugurated. The article discusses the most significant ideological criteria on the basis of which this new museological and museographic project was conceived and brought to life.

Keywords: museology, Romanesque art, Gothic art, religious art.

Escriure sobre els orígens del Museu Episcopal de Vic és escriure sobre els inicis i els fonaments de la història dels museus d'art i la museologia del nostre país. El primer museu d'art creat a Catalunya va ser el de l'Escola de Nobles Arts, des de l'any 1849 anomenada Acadèmia de Belles Arts. La seva col·lecció es va començar a formar seguint la moda neoclàssica dominant a les acadèmies d'art d'Europa i és per aquest motiu que es va col·leccionar bàsicament la pintura i l'escultura del Renaixement, del barroc i de l'època neoclàssica.¹ A principis del segle XIX l'art medieval estava molt oblidat i molt poc valorat dintre de les catedrals, monestirs i esglésies del nostre país. L'any 1835, amb motiu de les revoltes populars anticlericals, es van saquejar i destruir molts monestirs de Catalunya. El fet que no es tingués consciència generalitzada del valor artístic d'aquest tipus d'art va suposar que no es pogués preveure i aturar la destrucció sistemàtica de l'art medieval català que s'hi conservava. Va ser el model dels museus francesos creats just després de la revolució, el que van proposar els acadèmics de l'Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona amb l'objectiu de protegir l'art medieval

1. FONTBONA, Francesc; DURÀ, Victòria. *Catàleg del Museu de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Vol I. Pintura*. Barcelona: Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, 1999.

català que no estava recollint dintre de les seves col·leccions l'altra Acadèmia. Amb aquest objectiu l'any 1844 es va inaugurar al convent de Sant Joan de Jerusalem de Barcelona un museu lapidari amb objectes procedents majoritàriament dels edificis religiosos medievals destruïts de la ciutat. Aquesta presa de consciència de salvaguarda del patrimoni medieval català per part dels acadèmics historiadors l'hem d'emmarcar dintre del moviment de la Renaixença catalana, el qual d'acord amb els postulats del moviment romàntic europeu veieren en la recerca i la difusió de la història medieval catalana l'inici de la recuperació de la identitat nacional i cultural del nostre país.²

És conegut com la ciutat de Vic va ser un dels bressols més importants de la Renaixença literària i cultural catalana. L'exposició Arqueològico-Artística organitzada als claustres del convent de Sant Domènec de Vic l'any 1868 per Jaume Collell, al costat de mossèn Cinto Verdager i els membres del Cercle Literari de Vic, va significar l'inici de la presa de consciència definitiva de la necessitat de col·leccionar i musealitzar l'art medieval del nostre país.³ Al costat de la recuperació de la llengua i la literatura catalana, des de Vic es va prioritzar la necessitat de salvaguardar també l'art medieval català com un aspecte més de la recuperació d'aquesta identitat nacional catalana. A diferència del museu lapidari que estava formant l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, aquesta exposició de Vic va reunir una mostra molt significativa de pintura i escultura romànica i gòtica catalana. L'arribada a Vic l'any 1882 del bisbe Morgades va propiciar, d'acord amb Jaume Collell, l'organització de les campanyes catalanistes del seu bisbat concretaes, pel que fa a la conservació del patrimoni artístic, amb la restauració del monestir de Ripoll i la inauguració del Museu Episcopal de Vic l'any 1891.⁴ Fins aleshores, tant la col·lecció d'art del Museu de l'Acadèmia de Belles Arts com les nombroses col·leccions d'art privades que s'estaven fent a tot Catalunya, es caracteritzaven per reunir fons d'art i d'etnografia de procedències geogràfiques molt diverses. Cal esmentar les col·leccions privades de Marià Fortuny, Josep Estruch, la dels germans Masriera o la més important, de Víctor Balaguer, transformada en museu l'any 1884, les quals conservaven prioritàriament obres d'art provinents de cultures molt diverses. Aquesta tendència museística de caràcter universalista dominant a tot Europa es va poder veure clarament en l'Exposició Universal de Barcelona de l'any 1888. És per això que va sorprendre molt favorablement a la crítica d'art la presència de les obres medievals romàniques i gòtiques catalanes enviades des del Bisbat i l'Ajuntament de Vic. La presentació del Drap de les Bruixes o dels frontals romànics catalans de Santa Margarida de Sescorts, Santa Maria del Coll, Sant Sadurní de Rotgers o l'altar de Lluçà van obrir els ulls als historiadors de l'art catalans sobre la prioritat de salvaguardar i col·leccionar l'art medieval del nostre país.

2. VÉLEZ, Pilar. *El desvetllament de la Consciència del Patrimoni Històric a Catalunya. Lliçó inaugural del curs 2003-2004*. Barcelona: Amics de l'Art Romànic, 2003.

3. FIGUEROLA, Jordi. *El bisbe Morgades i la formació de l'església catalana contemporània*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994.

ORDEIG, Ramon. «Museus, Col·leccions i exposicions en el Vic del segle XIX». *Ausa* [Vic], vol. XIV, núm. 127 (1991).

4. JUNYENT, Josep. *Jaume Collell i Bansells: les campanyes patriòtico-religioses (1978-1888)*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 1999.

Interior del Museu Episcopal de Vic a l'època de mossèn Gudiol.
(Fotografia, Institut Amatller d'Art Hispànic. Arxiu Mas)

En acabar l'Exposició Universal de Barcelona el bisbe Morgades va programar definitivament l'obertura del nou Museu Episcopal de Vic. Al costat de l'església vigatana figures com les d'Antoni d'Espona o Joaquim d'Abadal cal considerar-les com les pioneres del col·leccionisme d'art medieval català, els quals haurien de marcar la tendència d'aquest tipus de col·leccionisme a tot el país. La seva concepció de salvaguarda i estudi de la història i l'art de Catalunya coincidí amb la dels historiadors de l'Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona. Aquest esperit de la Renaixença de la ciutat de Vic, caracteritzat per l'interès en l'estudi de la història de Catalunya i sobretot del seu passat medieval, va orientar en gran part la política museística dels futurs museus de Barcelona i de tot el país.

L'obertura l'any 1891 del Museu Arqueològic Artístic Episcopal de Vic i l'inici de la publicació l'any 1893 del catàleg del Museu, va marcar un punt d'inflexió de la política museística a tot Catalunya. La participació del seminarista Josep Gudiol i Cunill en les tasques del Museu de Vic i en la realització d'aquest catàleg pren el relleu als homes de la generació anterior de la Renaixença i inicia la nova etapa del que podríem anomenar la museologia i la museografia modernista catalana. Al costat del col·leccionisme de la pintura i l'escultura, especialment de l'època medieval, una novetat del Museu de Vic va ser incorporar la necessitat de salvaguardar al mateix nivell la història dels oficis artístics del nostre país. A partir de la dècada dels anys noranta del segle XIX, Josep Gudiol, des del Museu de Vic, i Santiago Rusiñol, des del Cau Ferrat de Sitges, inaugurat l'any 1894 amb motiu de la quarta festa modernista, marquen la pauta del tipus

característic de col·leccionisme d'art a tot Catalunya. Una nova museologia catalanista, hereva dels postulats de la Renaixença, s'imposarà a partir d'aleshores en la manera de fer els museus d'art catalans. L'interès mostrat per Josep Puig i Cadafalch i Lluís Domènech i Montaner per les col·leccions del nou Museu Episcopal de Vic palesen clarament el paper d'aquest Museu en la formació de l'art i l'estètica modernista.⁵

La fundació del Museu pel bisbe Morgades va significar també l'opció de l'església catalana pels projectes de caràcter cultural oberts a la societat, d'acord amb la línia impulsada per Lleó XIII. L'arribada al Bisbat de Vic del telegrama enviat pel cardenal Rampolla amb la benedicció del sant pare al nou Museu el dia de la seva inauguració, va ser interpretada pel canonge Collell i tots els sectors catalanistes de l'església vigatana com un clar recolzament d'aquest projecte enfront dels sectors integristes de l'Església catalana que sempre s'havien oposat a la seva creació.

L'any 1894 Josep Gudiol, a instàncies del bisbe Morgades, va fer una estada a Roma on va visitar sovint els Museus Vaticans. Allà va aprendre la manera d'ordenar i exposar les col·leccions dintre dels museus, això que avui dia en diríem les tècniques museogràfiques. L'any 1898 mossèn Gudiol pren el relleu a Antoni d'Espona com a conservador del Museu Episcopal i des d'aleshores fins a la seva mort, l'any 1931, es va dedicar plenament a desenvolupar les polítiques de conservació i ampliació de les col·leccions així com al seu estudi científic. El nou Museu Episcopal de Vic va servir de model per a la creació del Museu Diocesà de Lleida, inaugurat l'any 1893, i la del Museu Arqueològic Diocesà de Solsona, inaugurat l'any 1896.

La dècada dels anys noranta del segle XIX va significar la consolidació definitiva de la museologia i la museografia modernista a Catalunya, la qual es fonamentarà bàsicament sobre tres pilars: el catalanisme, amb la voluntat decidida de col·leccionar l'art català; el medievalisme, amb la voluntat de recollir prioritàriament l'art català d'època medieval, i la recuperació dels oficis artístics i les arts decoratives del nostre país.

L'organització l'any 1902 de l'exposició d'Art Antic celebrada al Palau de Belles Arts de Barcelona en la qual es van exposar de nou les obres mestres de l'art romànic i gòtic del Museu Episcopal, va significar que la Junta de Museus de Barcelona, de recent creació, orientés definitivament la seva política d'adquisició d'obres d'art vers l'art medieval català.⁶ La publicació també l'any 1902 del llibre de mossèn Gudiol *Nocions d'Arqueologia Sagrada Catalana*, convertirà Josep Gudiol en l'historiador de referència de l'art i l'arqueologia del nostre país.

5. Josep Puig i Cadafalch va assistir a la inauguració del Museu Episcopal de Vic l'any 1891 i va escriure la crònica de l'acte a *La Veu de Catalunya* el 4 d'octubre de l'any 1891. Domènech i Montaner va participar en l'assessorament científic del primer catàleg del Museu Episcopal de Vic publicat l'any 1893.

6. GARCIA I SASTRE, Andrea A. *Els Museus d'Art de Barcelona: Antecedents, gènesi i desenvolupament fins l'any 1915*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997.

BORONAT, Maria Josep. *La política d'adquisicions de la Junta de Museus 1890-1923. Junta de Museus de Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.

Interior del Museu Episcopal de Vic a l'època del Dr. Junyent.
(Fotografia, Institut Amatller d'Art Hispànic. Arxiu Mas)

Aquest manual va servir durant molts anys com a model per als museus diocesans creats a Catalunya a l'hora d'orientar la formació i l'ordenació museogràfica de les seves col·leccions. Aquest text també té el mèrit d'haver recopilat un lèxic amplíssim en llengua catalana de l'art i els oficis artístics catalans, els quals es trobaven en vies de desaparició. També té el mèrit de ser un dels primers textos en llengua catalana on s'exposen criteris de conservació i restauració d'obres d'art.⁷

Mentre la Junta de Museus de Barcelona estava cercant encara la manera de poder finançar la política d'adquisició d'obres d'art, a principis del segle XX el Museu Episcopal de Vic ja havia aconseguit formar el nucli més significatiu de la seva col·lecció, especialment pel que fa a la pintura i l'escultura medievals. La victòria a les eleccions de l'any 1901 dels partits catalanistes, amb la incorporació a la vida politicocultural de Josep Puig i Cadafalch, va facilitar la relació científica entre mossèn Gudiol i aquests sectors del catalanisme polític i cultural. L'expedició de l'any 1907 organitzada per l'Institut d'Estudis Catalans al Pirineu català, formada per Josep Gudiol, Josep Puig i Cadafalch i el fotògraf Adolf Mas amb l'objectiu d'estudiar l'art romànic de les valls pirinenques, va iniciar la nova etapa del que podem anomenar la museologia noucentista del nostre país. Efecti-

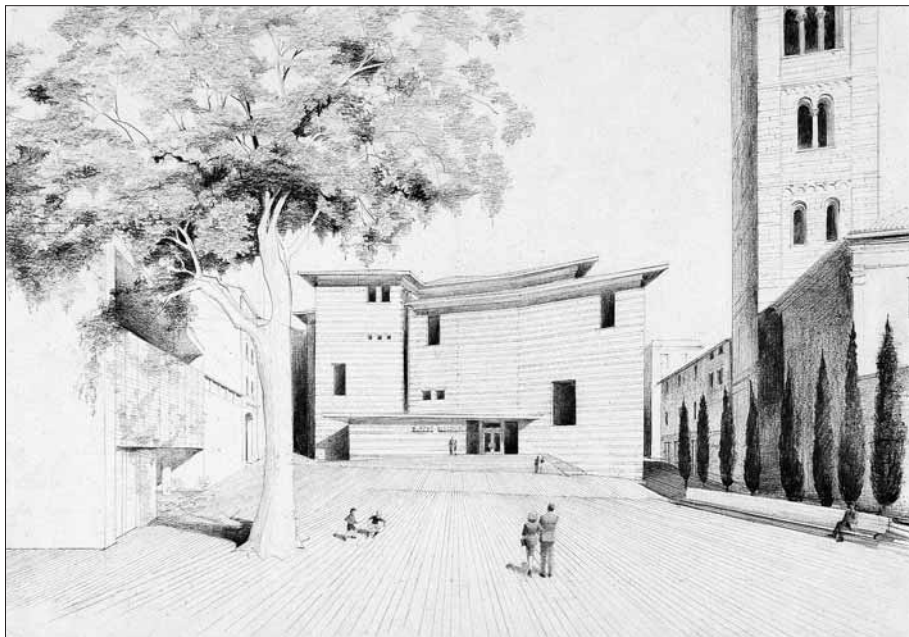
7. GUDIOL I CUNILL, Josep. *Nocions d'Arqueologia Sagrada Catalana*. Vic: Impremta Anglada, 1902.

vament la victòria d'Enric Prat de la Riba i la incorporació de Josep Puig i Cadafalch i Josep Pijoan a les tasques d'estudi i recuperació de l'art medieval català va permetre, des de la Junta de Museus de Barcelona i l'Institut d'Estudis Catalans, aconseguir els mitjans econòmics necessaris per estudiar, publicar i adquirir les obres d'art que haurien de formar en un futur les col·leccions del Museu d'Art de Catalunya, inaugurat l'any 1915. Aquesta expedició de l'any 1907 va propiciar el descobriment del grup d'escultures romàniques del Davallament d'Erill la Vall, les quals es trobaven en desús dintre d'aquesta església. L'afany col·leccionista de Lluís Plandiura el va portar a adquirir les escultures de la Mare de Déu i de sant Joan d'aquest grup del Davallament d'Erill. Sortosament mossèn Gudiol va poder adquirir per al Museu de Vic la resta de les escultures del grup.⁸ L'adquisició d'aquestes escultures així com la de l'anomenat baldaquí de Ribes o la taula de Jesús davant Pilat de Pere Serra, provinent de Llívia, palesa com mossèn Gudiol no es va limitar solament a fer un museu amb peces d'art provinents de la diòcesi vigatana. El seu objectiu museològic clarament catalanista va ser fer una col·lecció d'art on es pogués seguir perfectament l'evolució de l'art del nostre país des dels primers mestres del segle XII fins al final de l'art gòtic. És per aquest motiu que a la col·lecció del Museu de Vic, a més de mostrar-se l'evolució de l'art litúrgic català, hi ha també una representació de la majoria dels tallers i dels mestres d'aquesta època. Hi ha obres cabdals de l'art romànic des de principis del segle XII, provinents de les valls pirinenques i dels tallers de la Seu d'Urgell, i de l'art romànic de la segona meitat del segle XII, provinents majoritàriament dels tallers de Vic. L'art de l'anomenat estil 1200 hi està representat amb l'obra mestra de l'altar de Lluçà. L'estil francogòtic, també anomenat gòtic lineal, de principis del segle XIV hi està representat amb obres del mestre de Soriguerola. L'art italogòtic hi està representat amb obres de Ferrer Bassa, de Pere Serra i de Bernat Saulet. L'art del primer gòtic internacional, amb les obres mestres de Lluís Borrassà i Ramon de Mur. L'art del segon gòtic internacional, amb obres de Bernat Martorell i Jaume Ferrer; i en darrer lloc les obres de Jaume Huguet i els seus seguidors donen una visió molt completa de la història de la pintura gòtica catalana. Aquest panorama de l'evolució de l'art medieval català el va reunir mossèn Gudiol d'una manera paral·lela a l'aparició de les seves publicacions científiques sobre la història de la pintura i l'escultura medievals catalanes.

El seu interès clarament modernista de recuperar els oficis artístics el va portar també a transformar-se en un gran especialista en la història del vidre, del teixit, del mobiliari litúrgic, del ferro forjat i de l'orfebreria. Cal recordar la seva relació amb Antoni Amatller, al qual va ajudar a fer la seva important col·lecció de vidre instal·lada, a partir de l'any 1901, a l'edifici que Puig i Cadafalch havia construït al passeig de Gràcia de Barcelona.

A Catalunya l'inici de la museologia de l'etapa noucentista va coincidir també amb l'excavació sistemàtica de les ruïnes d'Empúries i la consegüent revalorització de les arrels gregues i clàssiques del nostre país. L'amistat de mossèn Gudiol amb l'escriptora de l'Escala Caterina Albert Paradís (Víctor Català), important

8. CAMPS, Jordi. *Diàleg d'obres disperses. Davallament d'Erill la Vall*. Vic: Museu Episcopal de Vic, 2002.

Dibuix de Federico Correa de la façana del nou edifici. (© Museu Episcopal de Vic. Joan M. Diaz)

col·leccionista de vidre clàssic, va fer que objectes provinents d'Empúries entressin a formar part de les col·leccions del Museu. A Vic, però, l'interès per l'arqueologia es remunta als orígens del mateix Museu. La descoberta l'any 1882 del temple romà d'aquesta ciutat va conformar una col·lecció arqueològica que es va transformar en un Museu lapidari obert al públic l'any 1891. L'interès per l'arqueologia, doncs, està present des dels inicis del Museu i mossèn Gudiol el va impulsar d'una manera molt decisiva dintre de la Colla Gurb, amb la qual va dur a terme a partir de l'any 1917 moltes excursions arqueològiques per la comarca. Va ser precisament dintre d'aquest grup que va començar a forjar l'interès per l'arqueologia el jove Eduard Junyent, el qual hauria d'orientar la seva carrera científica com a historiador de l'Arqueologia Cristiana a la ciutat de Roma.

Juntament amb mossèn Gudiol, el museòleg català més important del noucentisme va ser Joaquim Folch i Torres, el qual des de la Junta de Museus i des del Museu d'Art de Catalunya va centrar els esforços en el salvament de les pintures murals romàniques del nostre país. Això suposava que el Museu Episcopal de Vic fos conegut per la seva col·lecció de pintura romànica sobre fusta i el Museu d'Art de Catalunya, per la seva col·lecció de pintura mural romànica, la qual cosa fa que avui dia els dos museus siguin del tot complementaris. La incorporació al Museu Episcopal de Vic de mossèn Junyent, una vegada mort Gudiol i Cunill l'any 1931, va suposar un interès nou per la presentació museogràfica de les col·leccions. La primera tasca que va dur a terme va ser la instal·lació museogrà-

fica, l'any 1934, del fons d'art romànic. Era una presentació molt pedagògica semblant a la realitzada els mateixos anys per Joaquim Folch i Torres al Museu d'Art de Catalunya. La diferència més destacable va consistir a col·locar els frontals romànics a l'alçada pròpia dels quadres de les pinacoteques, mentre que Folch i Torres els va col·locar més a prop de terra, d'acord amb la disposició original de les esglésies. Aquesta opció presa per Junyent al costat de Josep Gudiol i Ricart responia a la voluntat de presentar les pintures romàniques catalanes com a obres d'un valor artístic equiparable a les dels mestres del gòtic, del Renaixement o del barroc. Aquest mateix criteri el va adoptar l'any 1948 quan va poder inaugurar les noves instal·lacions del Museu al Col·legi de Sant Josep. Les presentacions museogràfiques dutes a terme per Eduard Junyent els anys 1952 i 1967 responien també als mateixos criteris museològics establerts des dels inicis del Museu per Gudiol i Cunill. El Museu presentava en un lloc destacat al primer pis la pintura i l'escultura romànica i gòtica. Al segon pis hi havia l'arqueologia i les arts decoratives, i a la planta baixa el lapidari. Els anys en què el doctor Miquel dels Sants Gros va ser responsable del Museu també va respectar aquesta presentació tradicional i a la vegada va iniciar la política de publicació sistemàtica dels catàlegs de les seves col·leccions.

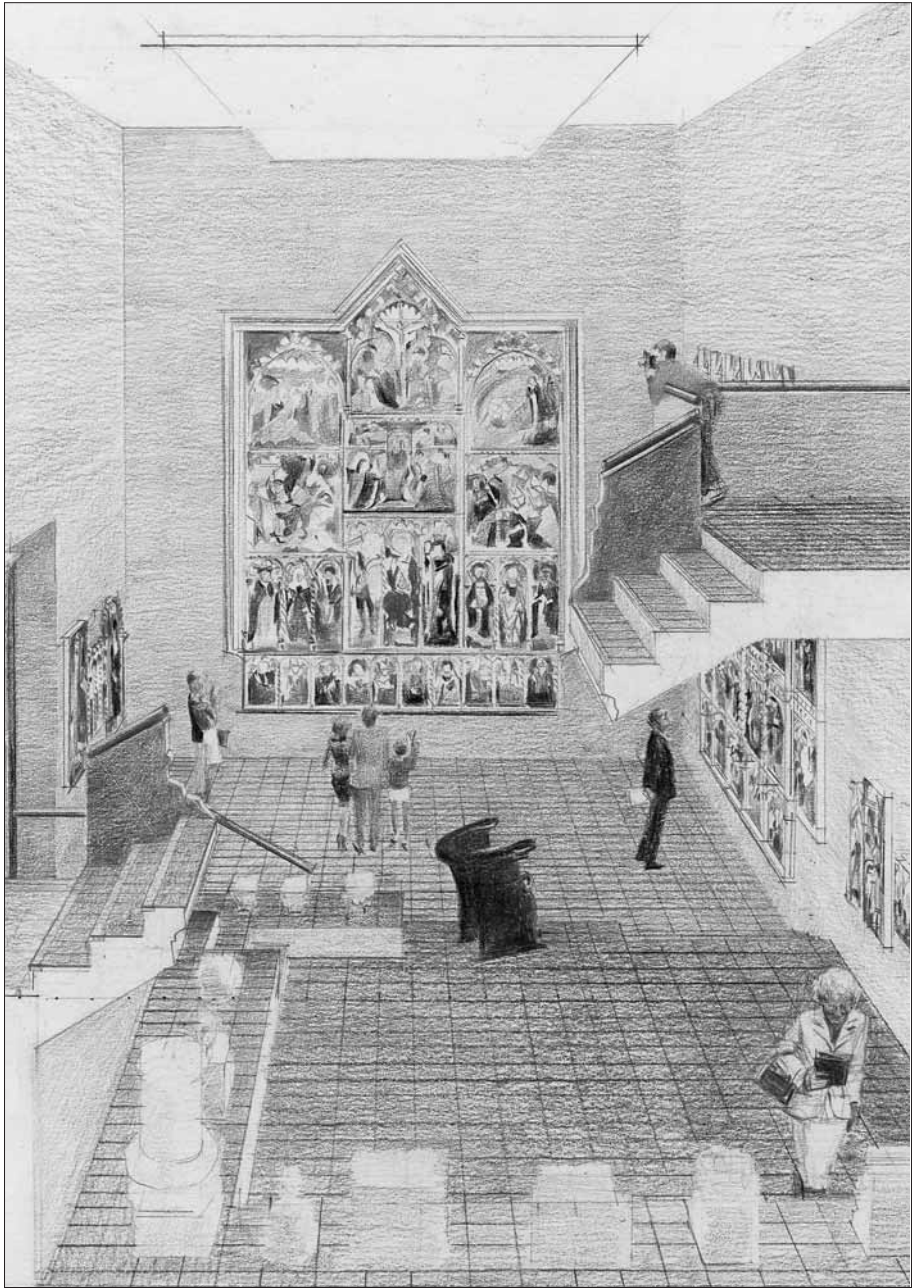
El projecte del nou edifici del Museu Episcopal

Quan l'any 1995 es va signar el conveni de col·laboració institucional entre el Bisbat de Vic, l'Ajuntament de Vic i la Generalitat de Catalunya amb l'objectiu de dur a terme la modernització del Museu, es va realitzar el projecte museològic el qual es va basar en l'estudi de la història museològica i museogràfica del Museu Episcopal des de la seva fundació. Aquest estudi va posar en relleu la vigència del projecte museològic inicial per bé que calia adaptar-lo als requeriments tècnics que demana la nova museografia del segle XXI.

La primera opció museològica va ser la d'ordenar les col·leccions del Museu des d'un punt de vista cronològic i estilístic. Això responia a una voluntat pedagògica fundacional basada en el fet que les col·leccions del Museu permeten seguir perfectament l'evolució de l'art litúrgic del nostre país. Amb la voluntat d'afavorir la comprensió de la visita es va optar per distribuir les obres entre les sales d'exposició permanent i les galeries d'estudi (magatzems visitables). A les sales d'exposició permanent es van ubicar les obres més representatives de cada una de les col·leccions i a les galeries d'estudi la resta de les obres, tenint presents els requeriments de conservació preventiva més adequats per a cada col·lecció.

La segona opció museològica va ser la de mantenir la separació de les col·leccions del Museu en funció dels diferents materials constitutius, tret del cas de la pintura i l'escultura les quals els mostren juntes per tal de poder comparar la seva evolució estilística. El fet de separar dintre de l'espai del Museu aquestes col·leccions va permetre pensar en la seva adequada ubicació al nou edifici amb l'objectiu de garantir la seva òptima conservació.

La tercera opció del programa va ser la de pensar en un equipament que permetés garantir en un futur les noves necessitats socials que demanen avui dia els museus.

Dibuix de Federico Correa de la sala del retaule de Lluís Borrassà. © Museu Episcopal de Vic. Joan M. Diaz

És per això que a més dels espais d'exposició i conservació de les col·leccions hi ha sales d'exposició temporals, sala d'actes, taller d'educació, taller de restauració i una biblioteca, la qual es troba en procés de formació.

Des del primer moment en què es va triar els arquitectes Federico Correa i Alfonso Milà per a la realització del projecte arquitectònic, es va treballar conjuntament amb ells en el desenvolupament del projecte museològic i museogràfic. Tant el projecte arquitectònic com el museològic i museogràfic van ser dirigits i coordinats des del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, d'acord amb la nova Junta del Museu Episcopal de Vic en la qual hi ha la representació del Bisbat de Vic, l'Ajuntament de Vic i la Generalitat de Catalunya.

Després d'haver pres l'opció d'aixecar un edifici de nova planta al mateix emplaçament de l'antic museu, els arquitectes van poder disposar de la llibertat de pensar un edifici nou destinat exclusivament a usos museístics. L'edifici havia de respondre als criteris tècnics de conservació preventiva de les col·leccions que demana avui dia la nova museografia, especialment pel que fa al control climàtic de temperatura i humitat relativa així com al control lumínic. Aquest és el motiu principal de construir un edifici amb poques obertures a l'exterior. El fet de partir d'una col·lecció pràcticament tancada ja des de l'època de mossèn Gudiol va permetre l'opció museogràfica de fer uns espais interiors a mida de les seves obres mestres. Una vegada seleccionades les més de 3.000 obres que haurien de formar part de les sales d'exposició permanent, a partir de l'ordre cronològic i estilístic, els arquitectes van crear els espais més idonis per a la seva adequada contemplació.

L'exposició permanent comença amb un espai al soterrani dedicat a la història del Museu Episcopal de Vic en el qual hi ha una vitrina amb objectes del canonge Collell, el bisbe Morgades, mossèn Gudiol i el doctor Junyent, així com un audiovisual que serveix per introduir el visitant en els aspectes més rellevants de la història d'aquest Museu. Es posa un especial èmfasi en els orígens de les col·leccions vinculades a la Renaixença cultural i religiosa de la ciutat de Vic, així com a les figures de mossèn Gudiol i el doctor Junyent. Atès que l'origen històric d'aquestes col·leccions està directament relacionat amb l'arqueologia, les primeres sales que troba el visitant són les destinades a exposar les col·leccions arqueològiques. Un recorregut en paral·lel permet seguir l'evolució de les col·leccions egípcia, grega i romana, per un costat, i l'arqueologia d'Osona, des de l'època neolítica fins al món medieval, per l'altre. S'entra a continuació a les sales del lapidari en les quals destaca la presentació arqueològica del basament de la portalada de la Catedral romànica de Vic.

Una de les visions més característiques del vestíbul d'entrada al Museu és el campanar romànic de la Catedral el qual es pot contemplar perfectament des dels diferents pisos de l'edifici gràcies a l'obertura de vidre que van dissenyar els arquitectes. La idea de fer present el campanar dintre del Museu es va reforçar amb la col·locació de diferents relleus escultòrics provinents de l'antiga Catedral romànica de Vic, la qual cosa fa que el visitant recordi, només entrar, la importància històrica de la seu vigatana dintre de l'art romànic i molt especialment la figura del bisbe Oliba, el qual va consagrar aquesta Catedral l'any 1038. L'exposició de la portalada romànica de Sant Vicenç de Malla, també al vestíbul del

Fotografia de la sala d'indumentària. (Fotografia, © Museu Episcopal de Vic, José Me Molinos, Copcisa)

Museu, recupera la mateixa ubicació museogràfica duta a terme pel doctor Eduard Junyent.

Tal com s'ha dit anteriorment, la pintura i l'escultura romànica i gòtica s'exposen conjuntament seguint un ordre cronològic i estilístic. El primer àmbit està presidit pel grup escultòric del davallament d'Erill la Vall i el grup de pintures i escultures de la primera meitat del segle XII més relacionades amb els tallers pirinencs de la Seu d'Urgell. S'exposa a continuació la resta dels frontals d'altar romànics i en un espai especial de doble alçada els dos absis de Sant Martí del Brull i Sant Sadurní d'Osormort. La presentació museogràfica duta a terme pels arquitectes destaca en les millors visuals les obres més importants de cada període historicoartístic. Així, a finals del període de l'art romànic el visitant veu en un lloc molt destacat l'altar de Santa Maria de Lluçà, considerat com l'obra mestra de l'art de l'estil 1200. Des d'un punt de vista litúrgic el visitant també pot veure l'evolució iconogràfica de l'art romànic català dels segles XII i XIII amb l'aparició cada vegada més nombrosa d'imatges de la Mare de Déu d'acord amb la creixent devoció popular de la seva figura. La comparació entre les pintures de Ferrer Bassa i l'art escultòric de Bernat Saulet permet veure l'aparició del nou estil italogòtic introduït a Catalunya a partir del segon quart del segle XIV. La imatge

d'alabastre de la Marededeu de Boixadors centra l'atenció de l'espectador i està emmarcada al fons per les pintures de Pere Serra, les quals són representatives del nivell més alt de l'art italogòtic català de finals del segle XIV.

Un dels espais més interessants tant des d'un punt de vista arquitectònic com de les obres d'art que s'hi mostren és el dedicat al retaule de Santa Clara de Vic de Lluís Borrassà. La seva ubicació cronològica dintre del recorregut de la visita va permetre als arquitectes crear un doble espai en el qual hi ha una escala monumental que permet accedir al pis superior sense necessitat de trencar el fil discursiu de la visita. De la mateixa manera que al vestíbul d'entrada de l'edifici es fa una evocació de la Catedral romànica gràcies a la presència visual del campanar, en aquest espai s'hi han col·locat elements escultòrics i arquitectònics de la Catedral de Vic de la mateixa època del retaule de Borrassà. La solució arquitectònica d'aquest espai il·lustra molt bé el mètode de treball de Correa i Milà, els quals van adaptar la construcció de l'interior de l'edifici al discurs museogràfic de la col·lecció. Un mirador que recorda el dels patis gòtics de la tradició arquitectònica catalana permet una òptima contemplació del retaule en la seva totalitat.

Al primer pis el visitant veu les obres del segon gòtic internacional amb la figura destacada de Bernat Martorell com a màxim representant d'aquest període. A la vegada, des d'una finestra interior, a mode de tribuna d'una església, es poden veure de nou els dos absis romànics situats a la planta baixa del Museu. Una finestra situada a la visual de la baixada dels Dolors ubica el visitant dintre de la ciutat. Atès que és un punt d'entrada de llum natural s'hi han col·locat escultures de pedra sense policromia. Les obres de Jaume Ferrer i de Jaume Huguet donen pas a la presentació del grup escultòric del sant enterrament provinent de la Catedral de Vic, amb el qual s'acaba la visita a les sales d'art gòtic del Museu. Les obres dels pintors Gascó, així com una petita sala dedicada als escultors vigatans d'època barroca, tanquen la visita a les col·leccions de pintura i escultura del Museu.

La presentació museogràfica de la col·lecció de teixit i indumentària litúrgica va tenir molt present els aspectes relacionats amb la conservació preventiva tant pel que fa a la intensitat lumínica com a la temperatura i humitat relativa de les sales. És en aquestes sales on s'ha tingut una especial cura a l'hora de dissenyar les vitrines, les quals no permeten l'entrada de pols i a la vegada garanteixen la renovació climàtica present a les sales. A diferència de les sales de pintura i escultura, la il·luminació és indirecta i regulable i en determinats casos s'ha utilitzat la fibra òptica. El criteri d'ordenació de la col·lecció ha estat el cronològic i el tipològic de caràcter litúrgic. La visita comença amb l'exposició de la col·lecció de fragments de teixits d'època copta, bizantina i hispanoàrab, amb la presentació del Drap de les Bruixes situat en una visual molt destacada. Els ornaments de sant Bernat Calbó s'han presentat en una vitrina monogràfica que dona pas a l'exposició cronològica de la col·lecció des del segle XIV fins al segle XIX. Al mig de les sales hi ha la indumentària, la qual s'ha agrupat cronològicament i tipològicament amb la voluntat pedagògica de ser representativa del seu ús litúrgic. Cada segle té una vitrina de taula on s'exposen fragments de teixit i indumentària amb la voluntat també pedagògica d'entendre l'evolució ornamental i estilística d'aquest art.

Fotografia de les galeries d'estudi. (Fotografia, © Museu Episcopal de Vic. Joan M. Diaz)

L'exposició de la col·lecció de vidre, igual que la de ceràmica, s'ha ubicat dintre del nou edifici en els espais de la façana principal que donen a la Plaça ja que l'accés de llum natural, tot i que està degudament filtrada, no perjudica la seva conservació. Seguint el mateix criteri, al segon pis s'han instal·lat les col·leccions de pell, orfebreria i arts del metall, ferro forjat i ceràmica. Una vegada el visitant ha acabat el recorregut de les sales d'exposició permanent del Museu pot accedir lliurement a les galeries d'estudi on s'exposen amb el criteri d'un magatzem visitable més de 3.200 objectes del fons. Aquestes galeries s'han ordenat per col·leccions i tenen un tractament climàtic igual que la resta de les sales del Museu. S'hi exposa pintura mural romànica i gòtica, pintura sobre taula romànica, gòtica i del Renaixement, escultura, mobiliari, vidre, orfebreria, armèria, ceràmica, lapidari i arqueologia. Aquesta col·lecció arqueològica és la més extensa i les peces d'època romana s'exposen en una sala en la qual els arquitectes van fer una obertura exterior que permet veure el temple romà de Vic. Aquesta visió evoca els inicis històrics de l'exposició arqueològica d'aquesta col·lecció al temple romà i a la vegada permet concloure la visita d'una manera simbòlica, semblant a la primera visió que es té del campanar romànic a l'entrada del vestíbul del Museu, la qual cosa palesa la voluntat dels arquitectes de relacionar el nou edifici amb l'entorn històric de la ciutat.

La prioritat bàsica del nou projecte museogràfic ha estat garantir per a les futures generacions l'adequada conservació de les obres de la col·lecció del Museu. Actualment el Museu té documentats i registrats informàticament més de 25.000 objectes. Des del departament de registre i documentació del Museu s'ha programat i realitzat el trasllat i la col·locació dels objectes al nou edifici. Amb l'obertura el mes d'abril de l'any 2004 de les galeries d'estudi la prioritat d'aquest departament és la classificació i l'ordenació de la resta de la col·lecció, especialment el teixit, dintre dels magatzems tancats. D'ençà del nomenament del nou director del Museu, el doctor Miquel Tresserras, una de les línies prioritàries del nou projecte ha estat també transformar el Museu, en un futur proper, en un centre d'investigació i de recerca científica. És amb aquest objectiu que s'ha creat una comissió de recerca formada per professors universitaris del camp de l'arqueologia i la història de l'art del nostre país amb la finalitat d'iniciar la publicació d'una revista de periodicitat anual destinada a la comunitat científica. En el camp de les publicacions es preveu continuar la política iniciada els darrers anys amb l'edició dels catàlegs del fons del Museu. Per altra banda, s'ha publicat recentment la guia de les col·leccions del Museu, per a la qual s'ha pogut comptar amb la col·laboració científica de nombrosos especialistes d'art i d'arqueologia del nostre país vinculats històricament en la recerca de les col·leccions del Museu.

Una altra línia d'actuació prioritària d'ençà de la inauguració del nou edifici ha estat la de la difusió de les col·leccions del Museu, molt especialment a la comunitat educativa de la ciutat i de la comarca. Actualment les escoles tenen una relació permanent amb el Museu gràcies al fet d'haver coordinat des d'un primer moment amb el col·lectiu de mestres les activitats pedagògiques organitzades al llarg del curs escolar. La inauguració de la sala d'exposicions temporals amb una exposició dedicada a mostrar els dibuixos originals del projecte arquitectònic de Federico Correa ha de permetre també des del departament d'educació i difusió del Museu establir un contacte permanent del Museu amb la societat. En definitiva, el prestigi històric adquirit pel Museu Episcopal de Vic des de la seva inauguració l'any 1891 ha de poder continuar creixent en aquesta nova etapa, la qual ha tingut com a far i model el treball museològic i museogràfic desenvolupat al llarg dels anys per mossèn Gudiol i pel doctor Junyent.